

Scenariusz lekcji

Konspekt lekcji historii.

opracował : dr Łukasz Połomski – historyk, prezes Sąddeckiego Sztetlu,
współpracuje z Fundacją Zapomniane w zespole badawczym.

Przewidywany czas: 45 minut.

Preferowana grupa: Klasa IV LO, V Technikum, względnie VIII SP.

TREŚCI PROGRAMOWE:

I. Temat zajęć: Zagłada Żydów na Limanowszczyźnie.

II. Cele zajęć. Uczeń/Uczennica:

- opisuje przebieg Zagłady Żydów,
- zna najważniejsze miejsca związane z zbrodniami niemieckimi na ziemiach polskich oraz na Limanowszczyźnie,
- omawia postawy społeczeństwa wobec popełnianych zbrodni,
- zna najważniejsze miejsca związane z Zagładą Żydów na Limanowszczyźnie.

III. Formy, metody, techniki uczenia oraz środki dydaktyczne:

1. Formy nauczania: praca zbiorowa (klasowa), praca jednostkowa, praca w grupach.

2. Metody i techniki nauczania:

- metody podające – objaśnienie, pogadanka,
- metody aktywizujące – dyskusja, praca w grupach.
- metody programowe – praca z podręcznikiem.

3. Środki dydaktyczne:

- teksty źródłowe;
- strona internetowa: <https://zapomniane.org/miejsce/limanowa-stara-wies/>
(przed lekcją należy pobrać źródła).

- podręcznik do historii.

IV. Tok lekcji:

1. Sprawy organizacyjne:

- powitanie uczniów klasy,
- sprawdzenie listy obecności,
- uczniowie zapisują temat do zeszytów: Zagłada Żydów w Starej Wsi.

2. Nauczyciel wprowadza uczniów do tematu. Uczniowie wysłuchują wykładu nauczyciela na temat ograniczeń względem ludności żydowskiej po objęciu rządów przez Hitlera, a następnie w okresie okupacji niemieckiej na ziemiach polskich. Można wykorzystać do tego podręcznik szkolny, aby zilustrować omawiane treści. Nauczyciel omawia pojęcia:

- ustawy norymberskie – nauczyciel wymienia prawa ograniczające ludność żydowską i romską, dyskutuje z uczniami, które w ich ocenie były najbardziej krzywdzące. Wskazuje na nie jako na ważny krok w przygotowaniu Zagłady, na postępujące marginalizowanie społeczności żydowskiej.
- gwiazda Dawida – nauczyciel omawia znaczenie tego symbolu, zarówno w kontekście historii, jak również wojny. Odnosi się do dokumentów wprowadzających obowiązek jej noszenia w czasie okupacji. Nawiązuje z uczniami rozmowę na temat znaczenia takiego oznaczania innych, na ile może to być upokarzające i stygmatyzujące.
- getto – nauczyciel omawia historię gett wychodząc od czasów średniowiecza. Przenosi również uczniów do czasów II wojny światowej, kiedy stanowiły one śmiertelne pułapki, których nie można było uniknąć.
- Nauczyciel omawia krótko sytuację Żydów w Limanowej posiłkując się artykułem: <https://limanowa.in/aktualnosci/zaglada-limanowskich-zydow-ku-jasnemu-sloncu/42528>

3. Wspólna praca z tekstem źródłowym.

Nauczyciel wyjaśnia skąd czerpiemy wiedzę o zbrodniach niemieckich – opowiada o zniszczonych dokumentach, braku rejestrów i skąpych relacjach.

Przykładem są źródła umieszczone na stronie

<https://zapomniane.org/miejsce/limanowa-stara-wies/>, które dotyczą zbrodni w Starej Wsi.

Nauczyciel wyświetla uczniom plik „4. Limanowa”, gdzie na stronie 4 znajduje się opis terroru w limanowskim getcie. Po lekturze źródła uczniowie odpowiadają na pytania:

- kto był panem życia i śmierci w getcie? (omówienie roli gestapo i Niemców),
- za co prześladowano i terroryzowano ludność żydowską w Limanowej (kontrybucje, zakładnicy, egzekucje),
- jaka była postawa ludności żydowskiej wobec terroru? (uczniowie oceniają bohaterską postawę starszej kobiety, zastanawiają się nad biernością pozostałych i jej przyczynami).

Nauczyciel wyjaśnia, że życie w getcie było wstępem do prawdziwej eksterminacji (należy wyjaśnić lub przypomnieć to pojęcie) w obozach koncentracyjnych i zagłady – nauczyciel powinien wyjaśnić różnicę pomiędzy tymi miejscami, jednocześnie wskazując najważniejsze z nich, w tym Bełżec, jako miejsce docelowe śmierci limanowskich Żydów. Na tym etapie lekcji nauczyciel powinien wyjaśnić schemat likwidacji getta polegający na selekcji, który wprowadzi uczniów w sprawę Starej Wsi – tam po wspomnianej selekcji zastrzelono najslabszych.

4. Nauczyciel dzieli uczniów na grupy. Każda z grup otrzymuje załączony tekst źródłowy (źródło nr 6, s. 4-5). Uczniowie czytają tekst i szukają odpowiedzi na pytania.

GRUPA I – W jaki sposób odczłowieczono i upokorzono Żydów tuż przed śmiercią? (Sugerowane odpowiedzi: selekcja, pędzenie ich „jak stado bydła”).

Nauczyciel prosi uczniów o odpowiedź, dlaczego Niemcy tak postępowali?

GRUPA II – Kto i ile osób zginęło w Starej Wsi? (sugerowane odpowiedzi do tych „co iść nie mogą” – należy wskazać i nakierować uczniów na odpowiedź, że byli to starcy, chorzy, kobiety, małe dzieci). Nauczyciel prosi uczniów o odpowiedź dlaczego akurat wybrano taką grupę?

GRUPA III – Na czym polegała brutalność Niemców? (sugerowane odpowiedzi: strzelanina, okłamywanie Żydów, katowanie). Nauczyciel prosi uczniów o odpowiedź na pytanie, dlaczego Żydzi byli tacy bierni wobec terroru?

GRUPA IV – Jaka była pamięć mieszkańców w Starej Wsi o tragicznych wydarzeniach? (sugerowane pytanie – pamięć czy nie pamięć?, wypasanie krów, zapomnienie). Nauczyciel prosi uczniów o własne refleksje, dlaczego tak się ludzie zachowywali?

4. Nauczyciel omawia przeczytane teksty źródłowe. Wskazuje w nich na schemat działań Niemców w każdej z miejscowości (odwołuje się do strony internetowej Fundacji Zapomniane). Próbuje nawiązać dyskusję z klasą na temat pamięci oraz potrzeby innych form upamiętnień tragedii II wojny światowej. Czy są potrzebne? W jaki sposób to robić? Dlaczego powinniśmy pamiętać o tych wydarzeniach – jaki powinien ludziom przyświecać cel? Można wymienić miejsca upamiętniające Zagładę Limanowskich Żydów:

- Pomnik Ofiar Zagłady przy ul. Kilińskiego;
- Drewniana macewa w Starej Wsi;
- Pomnik w Mordarce – Cieniawie;
- Cmentarz żydowski przy ul. Kolejowej.

6. Podsumowanie dyskusji i zakończenie lekcji.

SUGEROWANE ZADANIE – PROJEKT:

- sporządzenie mapy miejsc pamięci o Limanowskich Żydach – umieszczenie na niej zarówno miejsc upamiętnionych, ale też takich o których uczniowie znajdą informacje w internecie i innych źródłach.